

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ (DECISION)

Προσφυγή υπ' αριθμόν 65067/16

Στέργιος ΤΣΟΥΡΙΚΑΣ

κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Τρίτο Τμήμα), συνεδριάζοντας στις 20 Φεβρουαρίου 2024 ως Επιτροπή η σύνθεση της οποίας έχει ως εξής:

Yonko Grozev, Πρόεδρος,

Ιωάννης Κτιστάκης,

Andreas Zünd, δικαστές,

και Olga Chernishova, Αναπληρώτρια Γραμματέας Τμήματος,

Έχοντας υπ' όψιν:

Την προσφυγή (υπ' αριθμόν 65067/16) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας που κατέθεσε στο Δικαστήριο δυνάμει του Άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ("η Σύμβαση") ο Έλληνας υπήκοος κ. Στέργιος Τσούρικας ("προσφεύγων"), ο οποίος γεννήθηκε το 1955, ζει στον Βόλο και εκπροσωπήθηκε από τον κ. Β. Χειρδάρη, δικηγόρο Αθηνών,

την απόφαση να κοινοποιηθεί η προσφυγή στην Ελληνική Κυβέρνηση ("η Κυβέρνηση"), η οποία εκπροσωπείται από την Αντιπρόσωπό (Agent) της κα Ν. Μαριόλη, Πρόεδρο ΝΣΚ, και την εντεταλμένη Αντιπρόσωπο κα. Α. Μαγριππή, Δικαστική Πληρεξούσια ΝΣΚ,

τις παρατηρήσεις των διαδίκων,

Μετά από συζήτηση, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ της ΥΠΟΘΕΣΗΣ

1. Η προσφυγή αφορά την προβαλλόμενη παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας λόγω της επιβολής αστικής ευθύνης στον προσφεύγοντα παρά την αθώωσή του σε ποινική δίκη.

2. Ο προσφεύγων ήταν ιδιοκτήτης αρτοποιείου όπου το 2000 η Ζ.Κ., η εννιάχρονη κόρη της υπαλλήλου του Β.Κ., τραυματίστηκε θανάσιμα από μηχανή ζυμώματος.

3. Με την υπ' αριθ. 3669/2004 απόφαση που εκδόθηκε στις 19 Οκτωβρίου 2004, το Πλημμελειοδικείο Βόλου έκρινε τον προσφεύγοντα ένοχο για ανθρωποκτονία από αμέλεια και παραβίαση των μέτρων ασφαλείας στον χώρο εργασίας και τον καταδίκασε σε φυλάκιση είκοσι έξι μηνών. Ο προσφεύγων άσκησε έφεση.

4. Μετά από αστική αγωγή που άσκησαν η Β.Κ. και η Γ.Κ., η μητέρα και η αδελφή της θανούσας, κατά του προσφεύγοντος, ζητώντας αποζημίωση για τον πόνο και την οδύνη που προκάλεσε ο θανάσιμος τραυματισμός του κοριτσιού, το Πρωτοδικείο Βόλου στις 8 Σεπτεμβρίου 2006 με την υπ' αριθμ. 222/2006 απόφασή του έκρινε τον προσφεύγοντα υπεύθυνο κατά 40% για αμέλεια, επειδή δεν είχε απενεργοποιήσει τον κεντρικό διακόπτη του μηχανήματος. Το δικαστήριο έκρινε επίσης ότι η Β.Κ. ευθύνεται κατά 60%, καθώς, έχοντας τη γονική μέριμνα της κόρης της, της επέτρεψε να εισέλθει στο χώρο με τα επικίνδυνα μηχανήματα και δεν την επέβλεπε. Το δικαστήριο διέταξε τον προσφεύγοντα να καταβάλει αποζημίωση ύψους 10.570 ευρώ στην Β.Κ. και 20.000 ευρώ στην Γ.Κ.

5. Στις 31 Ιανουαρίου 2006, με την υπ' αριθ. 107/2006 απόφασή του, το

Ποινικό Εφετείο Λάρισας αθώωσε τον προσφεύγοντα για ανθρωποκτονία από αμέλεια, δεχόμενο ότι ο θάνατος δεν οφειλόταν σε αμέλειά του, καθώς είχε απαγορεύσει στη μητέρα να επιτρέψει στην κόρη της να εισέλθει στον χώρο παρασκευής. Ακόμη και αν δεν είχε κλείσει τον κεντρικό διακόπτη, αυτό δεν είχε συμβάλει στον θάνατο, διότι το ζυμωτήριο δεν είχε τεθεί σε λειτουργία, αλλά το κορίτσι είχε υποστεί κατάγματα στο κρανίο και τον αυχένα από την πτώση του στο μηχάνημα.

6. Κατόπιν των αντεφέσεων που άσκησαν ο προσφεύγων και οι Β.Κ. και Γ.Κ., η υπ' αριθμ. 723/2008 απόφαση του Πολιτικού Εφετείου Λάρισας της 12ης Νοεμβρίου 2008 έκανε δεκτή την έφεση του προσφεύγοντος, εξαφάνισε την υπ' αριθμ. 222/2006 απόφαση του Πρωτοδικείου Βόλου και απέρριψε την αγωγή κρίνοντας ότι, μολονότι ο θάνατος της Ζ.Κ. οφείλεται στην επικίνδυνη συμπεριφορά της, δηλαδή στην είσοδο στον χώρο παρασκευής και στην αναρρίχηση στο ζυμωτήριο, εντούτοις η συμπεριφορά αυτή οφείλεται αποκλειστικά στη μητέρα της, η οποία της επέτρεψε να εισέλθει στον χώρο, παρά την απαγόρευση του προσφεύγοντος, και δεν την επέβλεψε εκεί. Σημείωσε περαιτέρω την αθώωση του προσφεύγοντος με την υπ' αριθμ. 107/2006 απόφαση.

7. Οι Β.Κ. και Γ.Κ. άσκησαν αναίρεση κατά της υπ' αριθ. 723/2008 απόφασης του Πολιτικού Εφετείου Λάρισας. Το Ακυρωτικό Δικαστήριο με την υπ' αριθ. 1610/2013 απόφασή του της 24ης Ιουλίου 2013 ακύρωσε την απόφαση του εφετείου όσον αφορά την απόρριψη της αγωγής κατά του προσφεύγοντος και ανέπεμψε την υπόθεση σε αυτό.

8. Στις 4 Απριλίου 2014 το Πολιτικό Εφετείο Λάρισας εξέδωσε την υπ' αριθ. 488/2014 απόφαση, επικυρώνοντας την υπ' αριθ. 222/2006 απόφαση (βλ. παράγραφο 4 ανωτέρω). Το δικαστήριο αξιολόγησε τα αποδεικτικά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των εγγράφων της ποινικής δικογραφίας, ιατρικών

εκθέσεων και πραγματογνωμοσύνης, και έκρινε ότι το κορίτσι είχε ανέβει στο ζυμωτήριο, πάτησε το κουμπί έναρξης λειτουργίας και τραυματίστηκε θανάσιμα λόγω της περιστροφικής κίνησης του αναμικτήρα. Ο προσφεύγων, υπεύθυνος για την ασφαλή λειτουργία του χώρου προετοιμασίας, δεν είχε απενεργοποιήσει τον κεντρικό διακόπτη του ζυμωτηρίου, γεγονός που θα καθιστούσε αδύνατη τη θέση του μηχανήματος σε λειτουργία χρησιμοποιώντας το κουμπί που ήταν προσιτό σε ένα παιδί. Λαμβανομένης υπόψη της επαγγελματικής του εμπειρίας ως αρτοποιού από το 1982 και ως κοινού, έμπειρου και επιμελούς ατόμου, θα έπρεπε να γνωρίζει ότι ήταν επικίνδυνο να παραμείνει ενεργοποιημένος ο κύριος διακόπτης. Οποιοσδήποτε επισκέπτης, όπως η Ζ.Κ., θα μπορούσε να είχε θέσει σε λειτουργία το ζυμωτήριο, προκαλώντας ατύχημα. Συνεπώς, έκρινε ότι ο θάνατος οφειλόταν στην αμέλεια του προσφεύγοντος και δέχθηκε ότι η παράλειψη του προσφεύγοντος συνιστούσε αμελή συμπεριφορά όσον αφορά την ασφαλή λειτουργία ενός μηχανήματος στην επιχείρησή του, η οποία συνδέεται αιτιωδώς με τον θανατηφόρο τραυματισμό της Ζ.Κ.

9. Σημείωσε περαιτέρω ότι, αφού ο προσφεύγων είχε καταδικαστεί σε πρώτο βαθμό, αθώωθηκε μετά την άσκηση έφεσης με την απόφαση αριθ. 107/2006 (βλ. παράγραφο 5 ανωτέρω) με την αιτιολογία ότι ο θάνατος δεν προκλήθηκε από την περιστροφή του ζυμωτηρίου αλλά από την πτώση της Ζ.Κ. σε αυτό. Ωστόσο, με βάση τις δικές του διαπιστώσεις, το πολιτικό δικαστήριο έκρινε ότι ο προσφεύγων ευθύνεται κατά 40% και η μητέρα κατά 60%, διότι αυτή, έχοντας την αποκλειστική γονική μέριμνα, είχε υποχρέωση να επιβλέπει την ανήλικη, να την προστατεύει και να διασφαλίζει την ασφάλειά της.

10. Ο προσφεύγων άσκησε αναίρεση και στους πρόσθετους λόγους του επικαλέστηκε παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητάς του. Το Ακυρωτικό Δικαστήριο, με την υπ' αριθμ. 344/2016 απόφασή του της 9ης Μαΐου 2016, απέρριψε την αναίρεση και έκρινε ότι οι λόγοι έφεσης που αφορούσαν την

αθώωσή του ήταν αβάσιμοι, καθώς το Πολιτικό Εφετείο Λάρισας, προκειμένου να αποδείξει τις διαπιστώσεις του, έλαβε υπόψη την αθωωτική απόφαση χωρίς να προβεί σε οποιαδήποτε ερμηνεία όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους ο προσφεύγων είχε αθωωθεί. Δεν αποφάνθηκε, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, περί της ποινικής ενοχής του, γεγονός που θα έθετε σε αμφισβήτηση το τεκμήριο αθωότητας για τα αδικήματα για τα οποία κατηγορήθηκε.

11. Ο προσφεύγων παραπονείται βάσει του Άρθρου 6 § 2 της Σύμβασης ότι τα πολιτικά δικαστήρια, με τις αποφάσεις υπ' αριθ. 488/2014 και 344/2016, παραβίασαν το δικαίωμά του να τεκμαίρεται αθώος ενόψει του γεγονότος ότι είχε αθωωθεί από τις ποινικές κατηγορίες.

Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

12. Οι γενικές αρχές σχετικά με την προστασία που παρέχει το Άρθρο 6 § 2 εκτίθενται στην υπόθεση *Ηλίας Παπαγεωργίου κατά Ελλάδας* (αριθ. 44101/13, §§ 44-48, 10 Δεκεμβρίου 2020). Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η πολιτική διαδικασία συνδεόταν με την ποινική (ό.π., § 40).

13. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο προσφεύγων αθώωθηκε από την κατηγορία της ανθρωποκτονίας από αμέλεια, διότι το ποινικό δικαστήριο έκρινε ότι ο θάνατος δεν οφειλόταν στην αμέλειά του και ότι, ακόμη και αν δεν είχε απενεργοποιήσει τον κεντρικό διακόπτη, αυτό δεν είχε συμβάλει στο θάνατο, διότι το ζυμωτήριο δεν είχε τεθεί σε λειτουργία και το κορίτσι είχε υποστεί θανάσιμα τραύματα λόγω της πτώσης (βλ. παράγραφο 5 ανωτέρω).

14. Το Πολιτικό Εφετείο Λάρισας, με την υπ' αριθμ. 488/2014 απόφασή του, κλήθηκε να αποφανθεί επί του αιτήματος της οικογένειας του θύματος για αποζημίωση εξαιτίας της παράλειψης του προσφεύγοντος να λάβει τα σχετικά μέτρα ασφαλείας στον χώρο εργασίας. Το Δικαστήριο διαπίστωσε την από κοινού εις ολόκληρον αστική ευθύνη του προσφεύγοντος σε ποσοστό 40% και έκανε εν μέρει δεκτή την αξίωση, η οποία είχε τη νομική της βάση στα Άρθρα

299, 300, 914 και 932 του Αστικού Κώδικα που καθορίζουν τις γενικές αρχές περί αδικοπρακτικής ευθύνης και οικείου πταίσματος. Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε από το Ακυρωτικό Δικαστήριο με την απόφαση αριθ. 344/2016 (βλ. παραγράφους 8 και 10 ανωτέρω).

15. Μολονότι ορισμένα από τα στοιχεία αυτά είχαν προσκομιστεί και ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου, το δευτεροβάθμιο πολιτικό δικαστήριο σε αυτό το τελευταίο στάδιο της διαδικασίας όφειλε να εξετάσει και να επανεκτιμήσει κατ' αντιμωλίαν το σύνολο των στοιχείων, δηλαδή τα έγγραφα της ποινικής δίκης αλλά και πρόσθετα αποδεικτικά στοιχεία. Σε αντίθεση με το ποινικό δικαστήριο, το δευτεροβάθμιο πολιτικό δικαστήριο έπρεπε να στηριχθεί στα επιχειρήματα που παρουσίασαν οι διάδικοι και να εφαρμόσει τους κανόνες που διέπουν το βάρος απόδειξης στις πολιτικές διαδικασίες. Το Εφετείο προέβη σε χωριστή εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων προκειμένου να διαπιστώσει αν πληρούνται το συστατικό στοιχείο της αμέλειας για τη θεμελίωση της αστικής ευθύνης. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το κορίτσι είχε τραυματιστεί θανάσιμα λόγω της περιστροφικής κίνησης του αναμικτήρα και, αξιολογώντας τη συμπεριφορά του προσφεύγοντος σε σχέση με τη διασφάλιση της τήρησης των μέτρων ασφαλείας στον χώρο εργασίας, τον έκρινε υπεύθυνο για το γεγονός ότι δεν είχε απενεργοποιήσει τον κεντρικό διακόπτη, λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική του εμπειρία και τις συνήθειες απαιτήσεις επιμέλειας. Ο τρόπος με τον οποίο προσδιόρισε την αστική αδικοπραξία τη διέκρινε από το ποινικό αδίκημα και δεν υποδήλωνε ότι ο προσφεύγων είχε διαπράξει ποινικό αδίκημα.

16. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι, κατά γενικό κανόνα, εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να αξιολογήσουν τα αποδεικτικά στοιχεία που έχουν ενώπιόν τους. Όσον αφορά την αποδεικτική αξία σε πολιτικές διαδικασίες των αποφάσεων που εκδίδονται στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, λαμβάνει υπόψη την παραπομπή της Κυβέρνησης στα Άρθρα 321 και 340 § 2 του Κώδικα

Πολιτικής Δικονομίας, από τα οποία προκύπτει ότι οι αποφάσεις αυτές μπορούν να εκτιμηθούν ελεύθερα και δέχεται ότι πρέπει να αντιμετωπίζονται ισότιμα με άλλα είδη αποδεικτικών μέσων και ότι οι διαπιστώσεις των αποφάσεων αυτών μπορούν να αποτελούν μαχητές θέσεις (βλ. *Lähteenmäki κατά Εσθονίας*, αριθ. 53172/10, § 52, 21 Ιουνίου 2016). Έτσι, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο διαπίστωσε τα πραγματικά περιστατικά και την ευθύνη του προσφεύγοντος βάσει όλων των αποδεικτικών στοιχείων που υποβλήθηκαν ενώπιόν του, τα οποία αξιολόγησε κάπως διαφορετικά από τα ποινικά δικαστήρια.

17. Με την αναφορά στις σχετικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα, το Εφετείο κατέστησε σαφές ότι εξέτασε μόνο την αστική ευθύνη και δεν επρόκειτο για αναγνώριση ποινικής ευθύνης (βλ. *Fleischner κατά Γερμανίας*, αριθ. 61985/12, § 67, 3 Οκτωβρίου 2019). Σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, η έκβαση της ποινικής διαδικασίας δεν είναι καθοριστική για την αστική υπόθεση. Η οικογένεια του θύματος είχε δικαίωμα να ζητήσει αποζημίωση για τον πόνο και την οδύνη που προκάλεσε ο θάνατος, ανεξάρτητα από το αν ο κατηγορούμενος καταδικάστηκε ή, όπως στην παρούσα περίπτωση, αθώωθηκε, και το ζήτημα της αποζημίωσης έπρεπε να αποτελέσει αντικείμενο χωριστής νομικής αξιολόγησης. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα τονίσει ότι, ενώ η απαλλαγή από την ποινική ευθύνη θα πρέπει να γίνεται σεβαστή στις διαδικασίες αστικής αποζημίωσης, δεν θα πρέπει να αποκλείει τη θεμελίωση αστικής ευθύνης για την καταβολή αποζημίωσης που απορρέει από τα ίδια πραγματικά περιστατικά βάσει λιγότερο αυστηρού βάρους απόδειξης (βλ. *Allen κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. 25424/09, § 123, ECHR 2013).

18. Επιπλέον, η συνυπαιτιότητα του προσφεύγοντος καθορίστηκε στο 40% και στο 60% για τη μητέρα, και το ποσό της αποζημίωσης που επιδικάστηκε (βλ. παράγραφο 4 ανωτέρω) δεν μπορεί να θεωρηθεί ως

καταλογισμός ποινικής ευθύνης για τους σκοπούς του άρθρου 6 § 2 (βλ. *Ringvold κατά Νορβηγίας*, αριθ. 34964/97, § 39, ECHR 2003-II).

19. Όσον αφορά τη γλώσσα που χρησιμοποίησε το Εφετείο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι δεν προέβη σε καμία δήλωση σχετικά με την ποινική ενοχή του προσφεύγοντος. Το Ακυρωτικό Δικαστήριο ανέλυσε την απόφαση του Εφετείου κρίνοντας ότι, προκειμένου να αποδείξει τις διαπιστώσεις του, έλαβε υπόψη την αθωωτική απόφαση χωρίς να ερμηνεύσει τους λόγους αθώωσης. Δήλωσε περαιτέρω ότι δεν αποφάσισε, άμεσα ή έμμεσα, σχετικά με την ποινική ενοχή του, ώστε να θέσει υπό αμφισβήτηση το τεκμήριο αθωότητας.

20. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει τον ισχυρισμό της Κυβέρνησης ότι, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, η παραδοχή αμέλειας σε ποινικές υποθέσεις λαμβάνει υπόψη όχι μόνο το τι "έπρεπε να κάνει κάποιος" αλλά και το τι μπορούσε να κάνει κάποιος προσωπικά. Αντιθέτως, στο αστικό δίκαιο, η αμέλεια είναι πιο αντικειμενική και ορίζεται στο άρθρο 330 του Αστικού Κώδικα ως "η επιμέλεια που απαιτείται στις συναλλαγές". Το ίδιο πρόσωπο μπορεί να αθωωθεί από τα ποινικά δικαστήρια επειδή εκλείπει το στοιχείο του τι θα μπορούσε να κάνει προσωπικά, αλλά να θεωρηθεί από τα αστικά δικαστήρια ότι φέρει ευθύνη επειδή τα μέτρα που έλαβε ήταν ανεπαρκή ή ανύπαρκτα με βάση την αντικειμενική επιμέλεια (βλ. *Ηλίας Παπαγεωργίου*, ό.π., § 22).

21. Όταν διαβάζονται στο πλαίσιο της απόφασης στο σύνολό της, και λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερη φύση και το πλαίσιο της διαδικασίας και τη διαπίστωση της κοινής αστικής ευθύνης του προσφεύγοντος και της μητέρας, οι εκφράσεις που χρησιμοποίησαν τα πολιτικά δικαστήρια δεν θα μπορούσαν εύλογα να εκληφθούν ως επιβεβαίωση καταλογισμού ποινικής ευθύνης στον προσφεύγοντα. Το ζήτημα της αποζημίωσης αποτελούσε αντικείμενο χωριστής νομικής εκτίμησης στο πλαίσιο αστικής δίκης βάσει κριτηρίων και

αποδεικτικών κανόνων που διέφεραν από εκείνους που ίσχυαν για την ποινική ευθύνη, με τη συμμετοχή ιδιωτών μόνο, και όπου λαμβάνονταν νέα αποδεικτικά στοιχεία.

22. Ενόψει των ανωτέρω, το Εφετείο, το οποίο ανέπτυξε λεπτομερή επιχειρηματολογία επί των σχετικών πραγματικών περιστατικών, και το Ακυρωτικό Δικαστήριο, αμφότερα σε διαφορετική σύνθεση από εκείνη της ποινικής υπόθεσης, δεν προέβησαν σε καμία δήλωση που να υποδηλώνει, είτε ρητά είτε κατ' ουσίαν, ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για την απόδοση ποινικής ευθύνης στον προσφεύγοντα όσον αφορά τις κατηγορίες από τις οποίες είχε αθωωθεί.

23. Συνεπώς, το Δικαστήριο κρίνει ότι, υπό το φως όλου του υλικού που έχει στη διάθεσή του και στο μέτρο που τα καταγγελλόμενα ζητήματα εμπίπτουν στην αρμοδιότητά του, η προσφυγή είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί σύμφωνα με το Άρθρο 35 §§ 3 (α) και 4 της Σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο ομόφωνα,

Κηρύσσει την προσφυγή απαράδεκτη.

Συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα και κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 21 Μαρτίου 2024.

Υπογραφή

Olga Chernishova

Αναπληρώτρια Γραμματέας

Υπογραφή

Yonko Grozev

Πρόεδρος

Αριθμός σελίδων προς μετάφραση: 6

Αριθμός μεταφρασμένων σελίδων: 8 (2210 λέξεις)

Επίσημη μετάφραση ως προς την πιστή και ακριβή απόδοση του περιεχομένου χωρίς μεταβολές, εκ του πρωτοτύπου από την αγγλική στην ελληνική γλώσσα

Αθήνα, 23.05.2024